

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษา การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนร้อยกรองของชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนโดยเน้นเนื้อหา และเรียนโดยเน้นฉันทลักษณ์ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและกำหนดขอบเขตของการเสนอผลการค้นคว้าไว้ 5 ประการคือ

ตอนที่ 1 การสอนเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

ความหมายและคุณค่าของบทร้อยกรองต่อเด็กประถมศึกษา

จุดมุ่งหมายของการสอนเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

ประเภทของบทร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

การประเมินผลการเขียนร้อยกรอง

ตอนที่ 2 การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

ความหมายของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

กระบวนการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

ประโยชน์ของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

ตอนที่ 3 การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

ความหมายของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

กระบวนการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

ประโยชน์ของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

ตอนที่ 4 การปลูกฝังและส่งเสริมความซาบซึ้งในบทร้อยกรอง

ตอนที่ 5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การสอนเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

ก. ความหมายและคุณค่าของบทร้อยกรองสำหรับเด็กประถมศึกษา

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานพ.ศ. 2525 กำหนดความหมายของร้อยกรองไว้ว่า "ร้อยกรอง คือ สอดผูกให้ติดต่อกัน แต่งหนังสือให้มีความไพเราะ น. ถ้อยคำที่เรียบเรียงให้เป็นระเบียบตามฉันทลักษณ์"

รัชนี้ ศรีไพรวรรณ (2529) กล่าวว่า "ร้อยกรอง หมายถึง ข้อความที่เกิดจากศิลปะแห่งการเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ ใช้ถ้อยคำถ่ายทอดให้เกิดอารมณ์ เกิดความสุข ความเบิกบาน หรือความสะเทือนใจ ตลอดจนทำให้เกิดความคิดและจินตนาการ"

วันเนา วิฑูเติ้น (2532) กล่าวว่า "ร้อยกรอง หมายถึง คำประพันธ์หรือถ้อยคำที่ได้เรียบเรียงขึ้นโดยมีบังคับสัมผัสจำกัดคำ วรรคตอน และมีสัมผัสตามเกณฑ์ที่กำหนด"

สิทธา พินิจภาคล และนิตยา กาญจนวรรณ กล่าวว่า "ร้อยกรอง หมายถึง ข้อเขียนที่มีการจำกัด จำนวนคำ หรือพยางค์ จำกัดความยาวมีการกำหนดเสียงสูง ต่ำ กำหนดเสียงสั้นยาว หนักเบา กำหนดสัมผัสและกำหนดจังหวะไว้อย่างแน่นอน"

จากความหมายของบทร้อยกรองตามที่ได้กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า ร้อยกรอง หมายถึง ข้อความที่ได้เรียบเรียงขึ้น มีการจำกัดจำนวนคำ วรรคตอนที่ถูกต้องตามสัมผัส บังคับทางฉันทลักษณ์ โดยเลือกใช้ถ้อยคำอันไพเราะ ถ่ายทอดให้เกิดอารมณ์ ความคิด และจินตนาการ

การสอนร้อยกรองสำหรับเด็กในปัจจุบันเป็นเครื่องมือพัฒนาความมีเหตุผลในตัวเด็ก เป็นการแสดงออกซึ่งสุนทรีย์ และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กโดยลักษณะเด่นของร้อยกรองที่สร้างภาพได้ตามจินตนาการด้วยถ้อยคำเพียงไม่กี่คำ มีเสียงและจังหวะไพเราะ คุ้นคนตรี ให้ความคิดนึกที่ลึกซึ้ง และสะเทือนใจ และช่วยให้จำเรื่องราวได้ง่ายยิ่งขึ้น (ถวัลย์ มาศจรัส, 2536)

ดิ่งที่ นิตดา หงษ์วิวัฒน์ (2532) ได้กล่าวถึงคุณค่าของบทร้อยกรองที่มีต่อเด็กไว้ว่า ภาษาของบทกลอนมีความชัดเจน มีสาระ สีสัน อ่อนไหว มีความหมายลึกซึ้ง สะท้อนถึงวัฒนธรรมอันงดงามของไทย ที่จรรโลงขึ้นด้วยศิลปิน นักเขียน และจะสืบทอดไปได้ด้วยการ

ปลูกฝังให้กับเด็ก อันจะนำไปสู่โลกแห่งจินตนาการเป็นผู้ใฝ่รู้ เป็นการสร้างความสนใจที่ต่อเนื่อง มีสมาธิและมีใจรักในบทกวี ซึ่งเด็กจะสามารถนำไปใช้แสดงอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองได้ ทั้งในแง่การพูด การแสดงออก และการเขียนบรรยายหรือพรรณนา

บทกลอนที่มีจังหวะและสัมผัสเสียงล้อเลียนธรรมชาติ ทำให้เด็กประทับใจและจดจำไปท่องได้จนติดปาก

จีน เลอ เปียร์ (Jean Le Pere, 1980) กล่าวถึง คุณค่าของบทร้อยกรองว่า

1. เด็กได้รับความสนุกสนาน
2. เด็กได้รู้จักโลกภายนอกมากขึ้นจากเนื้อหาในบทร้อยกรอง
3. ได้รู้จักการเลือกใช้คำอย่างพิถีพิถัน
4. ช่วยให้เด็กจัดประเภทของบุคคลและสถานการณ์ต่าง ๆ ได้
5. ช่วยให้เขายอมรับและให้ความสำคัญกับผู้อื่นด้วย

แมทธิว คาร์เรียลโล (Matthew Cariello, 1990) กล่าวถึงคุณประโยชน์

ของบทร้อยกรองที่มีต่อการเรียนรู้ภาษาไว้ว่า

1. บทร้อยกรองสัมพันธ์กับความรู้สึกของคนได้อย่างใกล้ชิด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญต่อการเรียนภาษา
2. ช่วยให้คุณคุ้นเคยกับจังหวะของการออกเสียง
3. ช่วยให้อ่านได้ง่ายและนาน เนื่องจากเป็นคำและรูปแบบของเสียงซ้ำ ๆ
4. ส่วนมากเป็นเรื่องที่สนใจร่วมกัน

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่าบทร้อยกรองมีคุณค่าต่อเด็กในหลาย ๆ ด้าน กล่าวคือ สะท้อนให้เห็นถึงมรดกและวัฒนธรรมทางภาษาของบทร้อยกรองที่มีความไพเราะ สละสลวย เป็นความงดงามของภาษาที่มีค่ายิ่ง การเขียนบทร้อยกรองยังเป็นเครื่องมือพัฒนาความมีเหตุมีผลและจินตนาการ ใฝ่รู้ มีใจรักในบทกวี ช่วยให้อ่านง่าย และทำให้รู้จักโลกภายนอกมากยิ่งขึ้น รวมถึงการนำไปใช้ในการแสดงออกทางสุนทรียและความคิดสร้างสรรค์

๗. จุดมุ่งหมายของการสอนเขียนร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

หลักสูตรระดับประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) เน้นความสำคัญของภาษาไทย กล่าวคือ ภาษาไทยมีความสำคัญทั้งในฐานะที่เป็นภาษาประจำชาติ เป็น

เครื่องมือที่ใช้ในการติดต่อสื่อสาร และเป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ การเรียนการสอนภาษาไทยมุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการทางภาษาทั้งในด้านการฟัง พูด อ่าน และเขียน ตามสมควรแก่วัย เห็นคุณค่าของภาษา สามารถใช้เป็นเครื่องมือสื่อความคิด ความเข้าใจ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ และมีเหตุผล

จุดประสงค์ที่เกี่ยวข้องกับการเขียนร้อยกรอง คือ ให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาติดต่อสื่อสารทั้งการรับรู้และถ่ายทอดความรู้สึคนึกคิดอย่างมีประสิทธิภาพ และสัมฤทธิ์ผล ใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ มีความรู้ ความเข้าใจ และเจตคติที่ถูกต้องต่อการเรียนภาษาไทยและวรรณคดี ทั้งในด้านวัฒนธรรมประจำชาติ และการสร้างเสริมความงามในชีวิต

จุดประสงค์การเรียนรู้เกี่ยวกับการเขียนบทร้อยกรองในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 คือ เขียนเรื่องจากจินตนาการ คำขวัญ คติพจน์ คำสัมผัสคล้องจอง เขียนบทร้อยกรองง่าย ๆ เขียนแสดงความนึกคิดอย่างเสรีและเขียนเชิงสร้างสรรค์ได้

การกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนบทร้อยกรองในระดับประถมศึกษานั้น เน้นให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในเชิงสร้างสรรค์ ในฐานะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ สร้างเสริมความงามในชีวิต โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในเชิงสร้างสรรค์และเขียนบทร้อยกรองอย่างง่ายได้

ค. ประเภทของบทร้อยกรองในระดับประถมศึกษา

ร้อยกรอง แต่ละประเภทจะมีฉันทลักษณ์ ซึ่งจำกัดจำนวนคำที่กำหนดคณะ บังคับเสียงและสัมผัสตามแต่ฉันทลักษณ์ของร้อยกรองแต่ละชนิด จึงกำหนดเป็นลักษณะบังคับของคำประพันธ์

ลักษณะบังคับของคำประพันธ์ 9 ประการมีดังนี้

1. คณะ คือ ข้อกำหนดเกี่ยวกับรูปแบบของร้อยกรองแต่ละประเภท ประกอบด้วยส่วนย่อย ๆ คือ บท บาท วรรค คำ โดยคณะมักจะบอกไว้ด้วยตัวเลข เช่น กลอนแปด หมายความว่า ในวรรคหนึ่งของกลอนนี้มี 8 คำ

ลักษณะบังคับข้อนี้สำคัญมาก ร้อยกรองทุกประเภทจะต้องมีคณะ คณะเป็นสิ่ง
ช่วยกำหนดรูปแบบของร้อยกรองแต่ละชนิดให้เป็นระเบียบเพื่อใช้เป็นหลักในการแต่งต่อไป

2. พยางค์ คือ เสียงที่เปล่งออกมาครั้งหนึ่ง เป็นส่วนหนึ่งของคำ ร้อยกรอง
แต่ละชนิดมีการกำหนดพยางค์ไว้แน่นอนว่า วรรคหนึ่งมีกี่พยางค์ โดยการนับพยางค์นั้น ขึ้นอยู่
กับลักษณะบังคับของร้อยกรองแต่ละประเภท

3. สัมผัส คือ ลักษณะบังคับให้ใช้คำคล้องจองกัน สัมผัสเป็นลักษณะที่สำคัญที่สุด
ในการเขียนบทร้อยกรอง ชนิดของการสัมผัสมีดังนี้

3.1 สัมผัสสระ ได้แก่ คำที่มีเสียงสระพ้องกันตามมาตรา ถ้าเป็นคำที่มีตัว
สะกดก็ต้องเป็นตัวสะกดแม่เดียวกันเช่น

เตา สัมผัสกับ นา ปลา ฮา คำ

พิน สัมผัสกับ ริน ศิลป์ ดิน

คำที่สัมผัสสระ จะใช้วรรคยুক্তต่างกันได้แต่จะไม่ใช้สระเสียงสั้น
สัมผัสกับสระเสียงยาว

3.2 สัมผัสอักษร ได้แก่ คำที่ใช้พยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน อาจเป็นตัวอักษร
ที่เป็นพยัญชนะเดียวกัน คือ พยัญชนะที่มีเสียงสูงต่ำเข้าคู่กันก็ได้ เช่น

แรง สัมผัสอักษรกับ รีบ ราน รอ

ขึ้น สัมผัสอักษรกับ ฉ่า ช่อ ฉาบ

คลอง สัมผัสอักษรกับ ครุ คลา ครวญ

3.3 สัมผัสนอก เป็นสัมผัสบังคับ ได้แก่ สัมผัสที่ส่งและรับกันนอกวรรค เช่น
ในกลอนแปด คำสุดท้ายของวรรคแรกจะไปสัมผัสกับคำที่ 3 หรือคำที่ 5 ของวรรคต่อไป
เช่น

"จะพูดจาปราศรัยกับใครนั้น อย่าตะคันตะคอกให้เคืองหู"

คำว่า นั้น สัมผัสกับ คัน เช่นนี้ถือเป็นสัมผัสนอกและขณะเดียวกันก็เป็น
สัมผัสสระด้วย จึงมีข้อสังเกตว่า สัมผัสนอกนั้น ใช้แต่สัมผัสสระ

3.4 สัมผัสใน เป็นสัมผัสไม่บังคับ มีคำสัมผัสคล้องจองกันอยู่ภายในวรรค
เดียวกัน อาจเป็นสัมผัสสระ หรือสัมผัสอักษรก็ได้แล้วแต่ความเหมาะสม สัมผัสในจะช่วย

ทำให้บทหรือกรอกรงมีความไพเราะขึ้น

4. คำครุ ลหุ เป็นคำที่บังคับใช้เฉพาะร้อยกรองประเภทฉันทอนั้น คำครุใช้
เครื่องหมายแทนเหมือนไม้หันอากาศคือ ๑ ส่วนคำลหุ ใช้เครื่องหมายแทนเหมือนสระอุ คือ ๑
คำครุ (๑) เป็นคำที่มีเสียงหนัก ได้แก่ คำทุกคำที่ประสมกับสระเสียงยาว
ในแม่ ก.กา และคำที่ประสมกับสระเสียงสั้นหรือเสียงยาวที่มีตัวสะกดทั้งหมด รวมทั้งคำที่
ประสมด้วยสระอำ ไอ โอ เอา เพราะสระพวกนี้ก็เป็นสระเสียงยาว

คำลหุ (๑) เป็นคำที่มีเสียงเบา ได้แก่ คำที่ประสมกับสระเสียงสั้นในแม่
ก.กา และคำที่ใช้พยัญชนะตัวเดียว เช่น กิ ละ ธิ บั

5. คำเอก คำโท หมายถึง พยางค์ที่บังคับด้วย ไม้เอกและไม้โทสำหรับใช้กับ
ร้อยกรองประเภทโคลง มีข้อกำหนดดังนี้

คำเอก ได้แก่ พยางค์ที่มีไม้เอกบังคับทั้งหมด และพยางค์ที่เป็นคำตายทั้งหมด
จะเป็นเสียงวรรณยุกต์ใดก็ได้ รวมทั้งคำที่ไม่เคยใช้ไม้เอก แต่เอามาแปลงใช้โดยเปลี่ยน
วรรณยุกต์เป็นเอก เรียกว่า เอกโทษ

คำโท ได้แก่ พยางค์ที่มีไม้โทบังคับ ไม่ว่าจะออกเสียงเป็น เสียง
วรรณยุกต์โท หรือคำโทที่เป็นเสียงวรรณยุกต์ตรี รวมทั้งคำที่ไม่เคยใช้ไม้โทแต่เอามาแปลง
ใช้ โดยเปลี่ยนวรรณยุกต์เป็นโท เรียกว่า โทโทษ

6. คำเป็น คำตาย หมายถึง คำที่มีวิธีสังเกตได้ดังนี้

คำเป็น ได้แก่ พยางค์เสียงยาวในมาตรา ก.กา กับพยางค์ที่ประสมสระอำ
ไอ โอ เอา และพยางค์ที่เป็นมาตรา กง กน กม เกษ เกอว

คำตาย ได้แก่ พยางค์ที่มีเสียงสั้น ในมาตรา ก.กา และพยางค์ที่เป็นมาตรา
กก กค กบ

7. เสียงวรรณยุกต์ หมายถึง คำที่มีเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียงเป็นลักษณะสำคัญ
ที่บังคับใช้ในกลอน และกาพย์บางชนิด

8. คำนำ หมายถึง คำขึ้นต้นของบทประพันธ์ร้อยกรอง ซึ่งบางชนิดกำหนดคำนำ
ไว้โดยแน่นอน เช่น เมื่อนั้น บัดนี้ เอ๋ย

9. คำสร้อย เป็นคำที่ใช้เติมลงท้ายวรรค ท้ายบาท หรือท้ายบท เพื่อความ

ไพเราะ หรือเพื่อทำให้ข้อความเต็ม

คำประพันธ์ร้อยกรองของไทยจำแนกเป็นประเภทใหญ่ ๆ ได้ 5 ประเภทคือ กาพย์ กลอน โคลง ฉันท์ ร่าย โดยประเภทของบทร้อยกรองที่ปรากฏในระดับประถมศึกษา ได้แก่ กาพย์ยานี 11 กลอนสี่ กลอนหก กลอนแปด กลอนดอกสร้อย และโคลงสี่สุภาพ แต่ละประเภทมีลักษณะทางร้อยกรอง ดังนี้

1 กาพย์ยานี 11

กาพย์ยานี 11 มีลักษณะบังคับ 4 ประการ ได้แก่ คณะ พยางค์ สัมผัส และเสียงวรรณยุกต์

ก. คณะ คณะของกาพย์ยานี 11 มีดังนี้

กาพย์ 1 บท มี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกว่า บาทเอก บาทที่ 2 เรียกว่า บาทโท แต่ละบาทมีบาทละ 2 วรรค คือวรรคแรกและวรรคหลัง

ข. พยางค์ พยางค์หรือคำในวรรคแรกมี 5 คำ วรรคหลังมี 6 คำ เช่นนี้ ทั้งบาทเอกและบาทโท ฉะนั้นจึงนับจำนวนคำได้บาทละ 11 คำ ดังแผนผังต่อไปนี้

วรรคแรก					วรรคหลัง					
0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11 (1 บาท)

ค. สัมผัส สัมผัสของกาพย์ยานี 11 มีดังนี้

	วรรคแรก					วรรคหลัง						
บาทเอก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	} บาทที่ 1
บาทโท	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
บาทเอก	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	
บาทโท	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	

ในบาทเอก คำสุดท้ายของวรรคแรก สัมผัสกับ คำที่ 3 ของวรรคหลัง คำสุดท้ายของวรรคหลัง สัมผัสกับ คำสุดท้ายของวรรคแรกในบาทโท และคำสุดท้ายของวรรคหลัง ในบาทโท สัมผัสกับ คำสุดท้ายในวรรคหลัง

ของบาทต่อไป

ง. เสียงวรรณยุกต์ตามสัมผัสบังคับของกาพย์ยานี 11 มีดังนี้

คำที่รับสัมผัสไม่ควรเป็นคำที่มีเสียงเดียวกับคำที่ส่งสัมผัส เมื่อส่งสัมผัส ด้วยคำว่า ควร ก็ไม่ควรรับด้วยคำ คราวญ และคำสุดท้ายของวรรคหลังของบาทโท ใช้เสียง วรรณยุกต์สามัญและจัตวา

ตัวอย่างบทร้อยกรอง กาพย์ยานี 11 ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 18 เรื่อง แม่จ๋า

แม่จ๋าดวงใจลูก	ยังพันผูกไม่เสื่อมคลาย
รักแม่แน่ใจหมาย	มุ่งกตเวทนีรินทร์
เพราะรู้ว่าแม่รัก	แจ้งประจักษ์จิตอาทร
ห่วงใยไม่แคลนคลอน	รักลูกตั้งดวงชีวัน

2: กลอน

ลักษณะบังคับของกลอนมี 7 ประการ คือ คณะ พยางค์ สัมผัส เสียงวรรณยุกต์ คำเป็น คำตาย คำนำ และคำสร้อย

บทร้อยกรองประเภทกลอนที่กำหนดให้เรียนในระดับประถมศึกษา ตามหลักสูตร 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2533) ได้แก่ กลอนแปด กลอนหก กลอนสี่ และกลอนคอกสร้อย

2.1 กลอนแปด มีลักษณะบังคับ 4 ประการคือ คณะ พยางค์ สัมผัส เสียงวรรณยุกต์

ก. คณะ กลอนแปดหนึ่งบทมี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกว่า บาทเอก มี 2 วรรค คือวรรคสดับและวรรครับ บาทที่ 2 เรียกว่าบาทโทมี 2 วรรคคือ วรรครองและวรรคส่ง

ข. พยางค์ ในกลอนวรรคหนึ่งจะบรรจุคำไว้ 8 คำ รวม 4 วรรคเป็น 32 คำ

ค. สัมผัส กลอนแปดแต่ละวรรคแบ่งเป็นจังหวะได้ 3 จังหวะ คือ

กลอนวรรคใดมี 7 คำ แบ่งเป็น 2/2/3

กลอนวรรคใดมี 8 คำ แบ่งเป็น 3/2/3

กลอนวรรคใดมี 9 คำ แบ่งเป็น 3/3/3

สัมพันธ์บังคับของกลอนแปด กำหนดไว้ดังนี้

	วรรคสดับ		วรรครับ
บาทเอก	0 0 0 0 0 0 0 0		0 0 0 0 0 0 0 0
บาทโท	0 0 0 0 0 0 0 0		0 0 0 0 0 0 0 0
	วรรครอง		วรรคส่ง

1. คำสุดท้ายของวรรคสดับ ส่งไปยังคำสุดท้ายของจังหวะแรกและคำสุดท้ายของจังหวะที่ 2 ของวรรครับ (คือคำที่ 3 หรือคำที่ 5) หรือคำแรกของจังหวะที่หนึ่งหรือที่สอง
2. คำสุดท้ายของวรรครับ สัมผัสกับคำสุดท้ายของวรรครอง
3. คำสุดท้ายของวรรครอง ส่งสัมผัสกับวรรครับ ส่งไปยังคำสุดท้ายของจังหวะแรกและคำสุดท้ายของจังหวะที่ 2 ของวรรคส่ง

ง. เสียงวรรณยุกต์

คำสุดท้ายของวรรคสดับ ใช้เสียงวรรณยุกต์ได้ทั้ง 5 เสียง

คำสุดท้ายของวรรครับ ใช้เสียงจัตวา หรือเสียงโทกับเสียงเอก เสียงตรี ไม่ค่อยนิยมใช้และไม่ใช้เสียงสามัญ

คำสุดท้ายของวรรครอง ใช้เสียงวรรณยุกต์สามัญและตรี โดยไม่ใช้เสียงวรรณยุกต์ร่วมกับคำสุดท้ายในวรรครับ

คำสุดท้ายในวรรคส่ง ใช้เสียงสามัญกับเสียงตรี ไม่ใช้เสียงจัตวา และไม่ลงท้ายด้วยสระเสียงเดียวกับคำที่ลงท้ายในวรรครับและวรรครอง

ตัวอย่างบทหรือกรองประเภทกลอนแปด ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 12
เรื่อง นักเล่านิทาน

จะพูดปราศรัยกับใครนั้น ไม่ควรพูดอ้ออิงชั้นมิ่งกุ มันจะเรียนวิชาทางค้าขาย จะซื้อง่ายขายดีมีกำไร	อย่าตะคิ่นตะคอกให้เคืองหู คนจะหลู่ล่วงลามไม่ขามใจ อย่าปากร้ายพูดจาอื้อฉาวเสีย ด้วยเขาไม่เคืองจิตระอิดระอา
---	--

3 กลอนหก มีลักษณะบังคับ 4 ประการคือ คณะ พยางค์ สัมผัส

ก. คณะ

กลอนบทหนึ่งมี 2 บาท บาทที่ 1 เรียกว่าบาทเอกมี 2 วรรคคือ วรรคสดับ และวรรครับ บาทที่ 2 เรียกว่าบาทโท มี 2 วรรค คือ วรรครองและวรรคส่ง

ข. พยางค์

ในกลอนวรรคหนึ่งจะบรรจุคำ 6-7 คำ

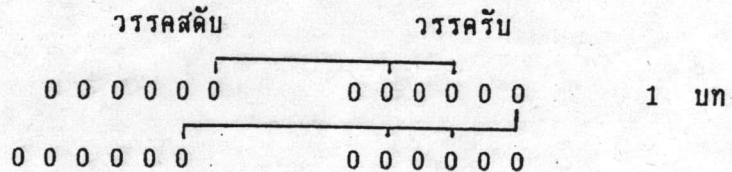
ค. สัมผัส

กลอนหกแต่ละวรรคจะแบ่งจังหวะได้ดังนี้

กลอนวรรคใดมี 6 คำ แบ่งเป็น 2/2/2

กลอนวรรคใดมี 7 คำ แบ่งเป็น 2/2/3

โดยมีแผนผังบังคับทางฉันทลักษณ์ ดังนี้

คำท้ายวรรคสดับ ส่งสัมผัสมาบังคับที่ 2 หรือ 4 ของวรรครับ

คำท้ายวรรครับ ส่งสัมผัสมายังคำท้ายวรรครอง

คำท้ายวรรครอง ส่งสัมผัสมายังคำที่ 2 หรือ 4 ของวรรคส่ง

ง. เสียงวรรณยุกต์

เสียงวรรณยุกต์ของกลอนหก เป็นลักษณะเดียวกับกลอนแปด

ตัวอย่างบทหรือกรอนประเภทกลอนหกในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง เพื่อนของเพชร

ผู้ใดเป็นผู้มีมิตร	จิตคิดต้องกันทรรชา
มีความยินดีปรีดา	ยิ่งกว่ามีสินเงินทอง
แม้มีสิ่งใดที่ขัดข้อง	มิตรช่วยกำจัดขัดข้อง
ช่วยทำให้สมอารมณ์ปอง	กิจการทั้งปวงช่วยคิด

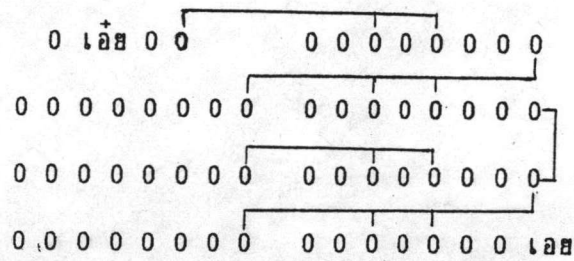
4 กลอนดอกสร้อย มีลักษณะบังคับดังนี้

ก. คณะ

คณะของกลอนดอกสร้อยมี 2 บท บทละ 4 วรรค

ข. พยางค์

ในกลอนแต่ละวรรคมีได้ตั้งแต่ 6 ถึง 8 คำ วรรคแรกของบาทเอกมีสี่คำ คำที่สองต้องเป็นเอื้อย คำที่ 1 กับคำที่ 3 ซ้ำคำเดียวกัน คำที่ 4 เป็นคำอื่นที่มีความหมายรับกัน

วรรคสุดท้ายของบทที่ 2 ต้องลงท้ายด้วยคำว่าเอื้อย

กลอนดอกสร้อยมีสัมผัสทางฉันทลักษณ์และเสียงวรรณยุกต์ เช่นเดียวกับกลอนแปด

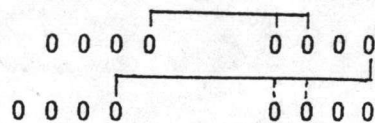
ตัวอย่างบทสร้อยกรองประเภทกลอนดอกสร้อย ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

เรื่อง ดอกสร้อยร้อยใจ

กิจเอื้อยกิจวัตร	ต่างนัดทำไปในหน้าที่
ตื่นเช้างานคอยอยู่เรารู้ดี	ขมันขมิไม่คร้านงานก็แล้ว
ขึ้นทั้งไว้เป็นคินพอกหางหมู	กว่าจะรู้งานประดังคั้งเป็นแถว
งานทั้งหลายง่ายยากหากรู้แนว	ทำเสร็จไวใจแผ้วขึ้นบานเอื้อย

5 กลอนสี่หรือร้อยกรองสี่คำ

กลอนสี่บทหนึ่งมี 2 บาท ในกลอนวรรคหนึ่งจะบรรจุคำ 4 คำ โดยมีสัมผัสบังคับทางฉันทลักษณ์ดังนี้

คำทำยวรรคแรกส่งสัมผัสกับคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคที่สองและคำทำยวรรคที่สองส่งสัมผัสมายังคำทำยวรรคที่สาม ส่วนคำทำยวรรคที่สาม อาจส่งสัมผัสมายังคำที่ 1 หรือคำที่ 2 ของวรรคที่ 4 ด้วยก็ได้

6 โคลงสี่สุภาพ

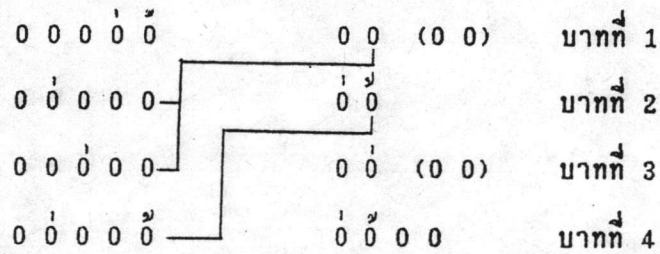
โคลงสี่สุภาพมีลักษณะบังคับ 6 ประการ ได้แก่ คณะ พยางค์ สัมผัส คำเอก คำโท คำเป็น คำตาย และคำสร้อย

ก. คณะ คณะของโคลงสี่สุภาพ 1 บทมี 4 บาท ในแต่ละบาทมี 2 วรรค โดยในบาทที่ 1 2 และ 3 มีจำนวนคำเท่ากัน ส่วนในบาทที่ 4 มีจำนวนคำเพิ่มขึ้นในวรรคท้ายอีก 2 คำ

ข. พยางค์ จำนวนคำหรือพยางค์ในแต่ละบาทมีดังนี้

วรรคแรกของทุกบาทมี 5 คำ วรรคสุดท้ายของบาทที่ 1 2 และ 3 มี 2 คำ แต่จะเพิ่มคำสร้อยในบาทที่ 1 และบาทที่ 3 ได้อีกบาทละ 2 คำ ส่วนวรรคสุดท้ายของบาทที่ 4 มี 4 คำ

ค. สัมผัส สัมผัสของโคลงสี่สุภาพมีดังนี้

คำสุดท้ายหรือคำที่ 7 ของบาทแรกส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ของบาทที่ 2 และบาทที่ 3

คำสุดท้ายของบาทที่สอง ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 5 ของบาทที่ 4

คำสุดท้ายของบาทที่สี่ ส่งสัมผัสไปยังคำที่ 1, 2, 3 ของบาทต่อไป

ง. คำเอก คำโท

เอกโท ในโคลงสี่สุภาพบังคับเอก 7 แห่ง บังคับโท 4 แห่ง

ที่บังคับเอก มีคำที่ 4 ของบาทแรก คำที่ 2 และคำที่ 6 ของบาทที่สอง คำที่ 3 และคำที่ 7 ของบาทที่สาม คำที่ 2 และคำที่ 6 ของบาทที่สี่

ที่บังคับโท มีคำที่ 5 ของบาทแรก คำที่ 7 ของบาทที่สอง คำที่ 5 และคำที่ 7 ของบาทที่สี่ (ในคำที่ 4 และ 5 ของบาทแรกเอกโทสลับกันได้)

จ. คำเป็น คำตาย

คำตายให้แทนคำเอกได้ทุกแห่งที่บังคับเอก โดยคำตายนั้นอาจเป็นคำตายเสียงเอก เสียงโท หรือเสียงตรีก็ได้

ฉ. คำสร้อย

คำสร้อย คือ คำที่แต่งเติมท้ายบาทของโคลงตามข้อบังคับ คำสร้อยต้องมีแห่งละ 2 คำ คำแรกเป็นคำสุภาพที่ต้องการเสริมความให้สมบูรณ์ ส่วนคำหลังมักลงท้ายด้วยคำต่อไปนี้ นา นอ เนอ. พ่อ แม่ พี่, รา แล เลย เอย ฤา, ฮา ฮั เอย

ตัวอย่าง โคลงมาตรฐานของโคลงสี่สุภาพ

เสียงลือเสียงเล่าอ้าง อันใด พี่เอย

เสียงย่อมขยอศไคร ทิวหล้า

สองเขือพี่หลับไหล ลืมตื่น ฤาพี่

สองพี่คิดเองอ้า ออย่าได้ถามเพื่อ

ตัวอย่างบทร้อยกรองประเภทโคลงสี่สุภาพ ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 บทที่ 2
เรื่องคำอ้อลา

ครูอาจารย์อ้อลา

พระคุณ

สอนสั่งทั้งการณย์

ทิวหน้า

เป็นศิษย์ท่านมีบุญ

เหลือเอย

จนตราขลิบดินฟ้า

ไปได้ลืมเลือน

ง. การประเมินผลการเขียนร้อยกรอง

ในการสอนเขียนร้อยกรองนั้น ครูต้องคำนึงถึงหลักการด้านต่าง ๆ และแนวทางในการสอน ดังที่ สายใจ อินทรมพรรย์ (2522) ได้กล่าวถึงการสอนเขียนร้อยกรองว่า ควรมีขั้นตอนในการสอนทุกครั้ง คือ ขั้นนำ ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมินผล

สำหรับการประเมินผลการเขียนร้อยกรองนั้น ครูควรจัดให้มีการประเมินผลเป็นระยะตลอดเวลาการเรียนการสอนการประพันธ์ เพื่อที่จะได้เห็นพัฒนาการของเด็กอย่าง

ชัดเจน และมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่าจะวัดในด้านใดบ้าง โดยพิจารณาและตัดสินจากพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ (สุจิต เพียรชอบ, 2529)

สายใจ อินทรมพรรย์ (2529) ได้เสนอหลักในการประเมินผลการเขียนร้อยกรองไว้ดังนี้

1. ครูควรจัดให้มีการประเมินผลเป็นระยะ ๆ ตลอดเวลาการเรียนการสอน การประพันธ์ ทั้งนี้เพื่อที่จะได้เห็นพัฒนาการของเด็กอย่างชัดเจน มิใช่ประเมินผลการสอนแต่เฉพาะกลางภาคเรียนและปลายภาคเรียนเท่านั้น
2. ครูควรจะได้ประเมินผลการสอนทุกครั้งที่ทำการสอน เพื่อจะได้ทราบผลการสอนแต่ละครั้งนั้นเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้หรือไม่ และนักเรียนทำอะไรได้บ้าง
3. การประเมินผลการประพันธ์ควรมีหลักเกณฑ์ที่แน่นอนว่า จะวัดในด้านใดบ้าง
 นินา วิลลิส วอลเตอร์ (Nina Willis Walter) ได้สรุปเกณฑ์สำหรับพิจารณางานประพันธ์ของเด็กไว้ว่า งานประพันธ์ของนักเรียนควรจะต้องแสดงให้เห็นถึงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน ทั้งในด้านความคิดและการเลือกใช้ถ้อยคำสำนวน ความจริงใจ คือเมื่อคิดอย่างไรก็แสดงออกมานั้น ความคิดใหม่ ๆ ที่ไม่ได้ลอกเลียนแบบผู้อื่น แนวความคิดที่มีคุณค่า ความรู้สึกที่สอดใส่ไว้ในร้อยกรอง มีความเป็นสากล คือเป็นเรื่องที่เด็กวัยเดียวกันโดยทั่วไปคิดเช่นนั้น ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับของเรื่องไม่สับสนวุ่นวาย ความถูกต้อง และมีความสำคัญทางศิลปะ คือ ความริเริ่ม การสอดแทรกอารมณ์ ตลอดจนการวางรูปแบบและแนวดำเนินเรื่องของร้อยกรองนั้น
4. นักเรียนควรจะได้มีส่วนร่วมในการประเมินผลและการวางเกณฑ์ในการตัดสินร้อยกรองด้วย จะทำให้นักเรียนเรียนรู้การประพันธ์และมีพัฒนาการไปอย่างรวดเร็ว
5. การพิจารณาผลการเขียนร้อยกรองของเด็กนั้น ควรพิจารณาและตัดสินโดยดูจากพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ ไม่ควรนำผลงานของเด็กคนหนึ่งมาพิจารณาเปรียบเทียบกับเด็กคนหนึ่ง เพราะขัดต่อการส่งเสริม ความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก
6. การประเมินผลการประพันธ์ของเด็กควรรใช้วิธีการหลาย ๆ วิธี เช่น การถามคำถามเกี่ยวกับลักษณะบังคับของการประพันธ์ การให้ต่อคำประพันธ์ การเขียนคำประพันธ์ การร้องเพลงโต้ตอบกัน

ซี บรูค และ อาร์.พี. วอเรน . (C. Brook and R.P. Warren , 1960)

ได้สรุปเกณฑ์สำหรับพิจารณางานประพันธ์ของเด็กไว้ดังนี้

1. ความคิดริเริ่มที่ไม่ซ้ำแบบใคร เป็นตัวของตัวเอง
2. การเลือกใช้คำในเรื่อง และการใช้จินตนาการในการเขียน
3. แบบแผนตามลักษณะบังคับของร้อยกรอง

การวัดผลการเขียนร้อยกรองดังกล่าว ชวน เพชรแก้ว (2519) ได้เสนอเกณฑ์ที่จะใช้พิจารณาผลงานเขียนร้อยกรองไว้คือ รูปแบบฉันทลักษณ์ ความคิดและการลำดับความคิด ถ้าคะแนนเต็ม 10 ควรจะให้คะแนนส่วนวนภาษาที่ไพเราะ 3 คะแนน รูปแบบฉันทลักษณ์ 3 คะแนน และความคิดกับการลำดับความคิด 4 คะแนน

การประเมินผลงานเขียนที่สามารถปรับใช้เป็นเกณฑ์ในการพิจารณางานเขียนร้อยกรอง ดังที่ ประสิทธิ์ กาย์กลอน (2518) ได้เสนอไว้ คือ

1. เนื้อเรื่องพิจารณาความคิด การจัดระเบียบความคิด การขยายความแจ่มแจ้ง

ชัดเจน

2. การใช้ภาษา พิจารณาการใช้คำที่ตรงความหมาย เหมาะสม ระดับภาษาที่

ถูกต้อง

3. รูปแบบ พิจารณาว่า เขียนได้ถูกรูปแบบการเขียนแต่ละชนิด

4. กลไกประกอบการเขียน ได้แก่ ตัวสะกด การินต์ ความสะอาดเรียบร้อย

ดังนั้นในการประเมินผลการเขียนร้อยกรองควรมีหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินผลที่แน่นอน กล่าวคือ ควรจัดให้มีการประเมินเป็นระยะตลอดเวลาการเรียนการสอนเขียนร้อยกรอง โดยมีเกณฑ์สำหรับพิจารณางานประพันธ์ที่ส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ของนักเรียน ส่งเสริมพัฒนาการในการใช้ภาษาที่ถูกต้อง มีความไพเราะ มีการจัดระเบียบความคิดที่แจ่มแจ้งชัดเจน และถูกต้องตามลักษณะบังคับทางฉันทลักษณ์ของร้อยกรอง โดยในการประเมินผลการเขียนร้อยกรองดังกล่าว พิจารณาจากพัฒนาการของเด็กแต่ละคนเป็นสำคัญ

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

ก ความหมายของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา เป็นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาในตัวอย่างบทร้อยกรอง เรียบเรียงความคิด กำหนดเนื้อหาที่จะเขียนแล้ว จึงปฏิบัติกิจกรรมการเขียนบทร้อยกรอง การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา ผู้เรียนจะได้ลงมือเขียนร้อยกรองจากสิ่งเร้าและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกัน ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนใจในเนื้อหาของบทร้อยกรอง เกิดความซาบซึ้ง พึงพอใจต่อร้อยกรองและการเขียนร้อยกรอง ผู้เรียนจะซึมซาบลักษณะของร้อยกรอง จากการศึกษาตัวอย่างบทร้อยกรองในชั้นต้น

คอนนา นอร์ติน (Donna Norton, 1985) ได้พัฒนาลำดับขั้นตอนการสอนเขียนร้อยกรองซึ่งเป็น แนวคิดในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา ดังนี้

1. ขั้นให้แรงจูงใจ (Motivation)
 - ใช้กิจกรรมในห้องเรียนต่อเนื่องได้
 - เล่าประสบการณ์ในแต่ละวันแล้วให้นักเรียนนำเสนอ เป็นร้อยกรอง
 - อภิปรายร่วมกันถึงประสบการณ์และแนวคิดใหม่ ๆ ที่ได้รับรู้
2. ขั้นแลกเปลี่ยนความคิดเห็น (Oral Exchange and Idea)
 - ใช้คำถามคำตอบที่เป็นการขยายสิ่งเร้าในกิจกรรม
 - ระดมสมองทางความคิด, คำศัพท์
 - เสนอความคิดที่ชัดเจน
3. ขั้นช่วงเวลาในการเขียน (Transcribing Period)
 - เขียนกลอนโดยกำหนดเรื่องเองเป็นรายบุคคล
 - ครูเข้าไปมีส่วนช่วยในการอธิบายและขยายความคิดให้ชัดเจนขึ้น
 - ทบทวนแก้ไขในกลุ่มย่อย
4. ขั้นการเข้ามามีส่วนร่วมในบทร้อยกรอง (Sharing Poetry)
 - อ่านให้เพื่อนในกลุ่มฟัง
 - ทำเป็นรูปแบบที่ถูกต้อง
 - ขยายบทกลอนตามต้องการ

5. ขั้นถ่ายทกลงงานเขียน (Post Transcribing)

เก็บรวบรวมผลงาน

สอนแบบแผนในการเขียนร้อยกรอง

ส่วนเนื้อหา ในบทร้อยกรองนั้น เดนนิส สก็อต (Denise Scott, 1986)

ได้พิจารณารูปแบบที่เน้นเนื้อหาในบทร้อยกรอง 4 ลักษณะดังนี้

ร้อยกรองในแนวเพื่อฝัน (Fantasy) เป็นร้อยกรองประเภทที่เน้นในเรื่องความคิดสร้างสรรค์ เช่น ความใฝ่ฝันในอนาคต และความคิดที่กว้างไกลในเรื่องเพื่อนโดยเน้นความแปลก อัจฉริยะ หรือเป็นรูปแบบของร้อยกรองที่สนุกสนานในลักษณะกลอนปริศนา

ร้อยกรองแนวเฮาเฮ้อ ประชดประชัน (Irony) เนื้อหาร้อยกรองประเภทนี้จะใช้คำที่แสดงความเฮาเฮ้อ ประชดประชัน และมีจุดมุ่งหมายกับการนำเสนอที่ตรงกันข้าม

ร้อยกรองแนวล้อเลียน (Satire) มีเนื้อหาล้อเลียนหรือเลียนแบบ เช่น การล้อเลียนชีวิตที่จำเจน่าเบื่อในแต่ละวัน ล้อเลียนจากคำสอนในศาสนาไปสู่สภาพที่เป็นของสังคมในโลกปัจจุบัน หรือเป็นการเลียนแบบเพลงกล่อมเด็กในสมัยก่อน แล้วนำมาสร้างบทร้อยกรองและสำนวนใหม่สำหรับสภาพปัจจุบัน

ร้อยกรองแนวให้ความรู้สึก (Feeling) มีเนื้อหาที่เขียนในเรื่องความพึงพอใจ ชมเชยเกี่ยวกับมนุษย์ สภาพสังคม หรือมีลักษณะรำพึงรำพัน พินิจพิเคราะห์ทางอารมณ์โดยเน้นจังหวะและเสียง

จากการศึกษาแนวคิดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองแบบเน้นเนื้อหา สรุปได้ว่า การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา เป็นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาจากตัวอย่างบทร้อยกรองใน 4 ลักษณะคือ บทร้อยกรองที่มีเนื้อหาในแนวเพื่อฝัน เฮาเฮ้อ ประชดประชัน ล้อเลียน และแนวให้ความรู้สึก จากกิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้าในชั้นให้แรงจูงใจและมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกันก่อนแล้ว จึงลงมือเขียนบทร้อยกรอง โดยครูมีส่วนช่วยอธิบายขยายความคิด รวมทั้งให้นักเรียนมีโอกาสดูแลเปลี่ยนแปลงความคิดด้วยการนำเสนอผลงานการเขียนบทร้อยกรอง และในลำดับสุดท้ายจึงนำไปสู่การแก้ไขและเขียนใหม่ให้ถูกต้องตามแบบแผนทางฉันทลักษณ์

ข กระบวนการเขียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

จากการศึกษาลักษณะของเนื้อหาในบทร้อยกรองที่เหมาะสมสำหรับเด็กระดับ ประถมศึกษาทั้ง 4 ลักษณะ และลำดับขั้นในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหาดังกล่าว สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการก่อนการเขียนร้อยกรอง

1.1 เตรียมความพร้อม เป็นขั้นการให้แรงจูงใจในการเขียนบทร้อยกรอง โดยใช้กิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้า ได้แก่ กิจกรรมต่อเนื่องในห้องเรียน เล่าประสบการณ์ใหม่ ๆ ให้นักเรียนฟัง เข้าร่วมงานศิลปะ วิจารณ์ภาพ สังเกตและสัมผัสสิ่งต่าง ๆ อย่างใกล้ชิด โดยมีวิธีดำเนินการสอนดังนี้

ครูเลือกใช้กิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้า โดยสอดคล้องกับเนื้อหา

อภิปรายร่วมกันถึงประสบการณ์และแนวคิดใหม่ ๆ ที่ได้รับรู้

1.2 ศึกษาตัวอย่างบทร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา เป็นขั้นนำเสนอตัวอย่าง บทร้อยกรอง ประกอบด้วย ตัวอย่างบทร้อยกรองที่มีเนื้อหาครบทั้ง 4 ประเภทตามเกณฑ์การ จำแนกเนื้อหาในบทร้อยกรอง โดยมีรูปแบบทางฉันทลักษณ์เพียงฉันทลักษณ์เดียว

1.3 เรียบเรียงความคิด เป็นขั้นที่นักเรียนได้ใช้ความคิดระดมสมองเพื่อ หาหัวเรื่องเขียนบทร้อยกรอง โดยเด็กจะได้คิดอย่างหลากหลาย ทั้งในแง่อารมณ์ ความรู้สึก สีสันในบทร้อยกรอง จากตัวอย่างบทร้อยกรองโดยมีขั้นตอนดังนี้

ถาม-ตอบระหว่างครูและนักเรียน เป็นการขยายสิ่งเร้าในกิจกรรม

นักเรียนร่วมกันระดมสมองทางเนื้อหาในบทร้อยกรอง

สรุปความคิดที่ชัดเจน

1.4 กำหนดเนื้อหา นำเสนอข้อสรุปจากการเรียบเรียงความคิดเพื่อเป็น การกำหนดหัวเรื่องที่จะเขียนของนักเรียนทั้งห้อง

ขั้นที่ 2 ขั้นปฏิบัติกิจกรรมการเรียนบทร้อยกรอง มีวิธีดำเนินการสอนดังนี้

2.1 นักเรียนลงมือเขียนร้อยกรอง

2.2 ครูเข้าไปมีส่วนช่วยในการอธิบาย และขยายความคิดให้ชัดเจนขึ้น

2.3 ทบทวนแก้ไขในกลุ่มย่อย

ขั้นที่ 3 ขั้นกิจกรรมการตรวจสอบหลังการเขียนบทร้อยกรอง มีวิธีดำเนินการ
สอนดังนี้

3.1 กิจกรรมแลกเปลี่ยนบทร้อยกรองหลังจากเขียนร้อยกรองแล้ว ปฏิบัติ
กิจกรรมดังนี้

นักเรียนอ่านให้เพื่อนฟัง

ครูสอนให้นักเรียนรู้จักลักษณะและฉันทลักษณ์ที่ถูกต้องของบท

ร้อยกรอง

นักเรียนตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข ปรับปรุงผลงาน ทั้งในด้าน
หลักเกณฑ์และเนื้อหาของบทร้อยกรอง

ค ประโยชน์ของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา

การเขียนร้อยกรองสำหรับเด็กเป็นเครื่องมือในการพัฒนาความเป็นเหตุผลในตัวเด็กเป็นการแสดงออก ซึ่งสุนทรีย์และความคิดสร้างสรรค์ของเด็ก

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา เป็นการสร้างความรู้สึกรัก พอใจ และสนใจในบทร้อยกรองก่อนที่จะลงมือเขียนร้อยกรอง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน ดังนี้ สุธาใจ อินทรมพรรย์ และ สุจิต เพียรชอบ (2529) ได้เสนอไว้คือ

1. ความมุ่งให้ผู้เรียนมีใจรักและมีทัศนคติที่ดีต่อร้อยกรองและการเขียนร้อยกรอง เกิดความสนุกสนานรื่นรมย์
2. ผู้เรียนเกิดความสนใจในร้อยกรอง จึงเป็นการช่วยอนุรักษ์ส่งเสริมมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
3. เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้จากตัวอย่างบทร้อยกรองแต่ละประเภทด้วยการพินิจพิจารณาแล้ว จะเกิดการเรียนรู้ ตลอดจนสามารถถ่ายทอดความรู้ไปเรียนเร็วในอันที่มีลักษณะใกล้เคียงกันได้
4. เป็นการกระตุ้นให้เด็กกล้าแสดงความคิดสร้างสรรค์ออกมาเป็นงานเขียน ซึ่งเป็นสิ่งที่ดี

จากแนวคิดดังกล่าว สอดคล้องกับ ศิวากานท์ ปทุมสูติ (2533) ได้กล่าวไว้ว่า การสอนเริ่มแรกควรฝึกให้เด็กรู้จักคิด และแสดงความคิดออกมาเป็นการเขียนอย่างสั้น ๆ ตามอิสระ เมื่อนักเรียนได้ฝึกความคิดและล่านำความคิดอย่างอิสระด้วยความรู้สึกอยากคิดอยากเขียนแล้ว ย่อมเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเขียนบทร้อยกรองสืบไป

ดังนั้นในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นเนื้อหา จะทำให้ผู้เรียนรู้จักคิดและกล้าแสดงความคิดออกมาเป็นเขียนร้อยกรองอันเป็นมรดกของชาติ รวมทั้งก่อให้เกิดทัศนคติที่ดี มีใจรัก สนใจในร้อยกรอง และบทร้อยกรองอันเป็นพื้นฐานสำคัญต่อการเขียนบทร้อยกรองสืบไป

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

ก ความหมายของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ เป็นการให้ผู้เรียนได้ศึกษาฉันทลักษณ์ในตัวอย่างบทร้อยกรอง แล้วเรียบเรียงความคิดทางฉันทลักษณ์ กำหนดฉันทลักษณ์ที่จะเขียน แล้วจึงลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเขียนร้อยกรอง จะทำให้ผู้เรียนเขียนร้อยกรองได้ถูกต้องตามแบบแผนทางฉันทลักษณ์ มีความไพเราะด้วยบังคับสัมผัสของร้อยกรอง

ดังที่ รัชณี ศรีไพรวรรณ (2529) ได้เสนอขั้นตอนในการสอนเขียนบทร้อยกรองที่เป็นแนวคิดในการสอนเขียนร้อยกรองแบบเน้นฉันทลักษณ์ สำหรับเด็กระดับประถมศึกษา ไว้ดังนี้

1. สำรวจความสนใจ หรือความถนัดของนักเรียนที่มีต่อบทร้อยกรอง
2. ให้นักเรียนรู้จักฉันทลักษณ์ของร้อยกรองที่นักเรียนชอบ
3. ให้นักเรียนกำหนดเรื่องและจุดมุ่งหมายในการเขียน
4. ให้นักเรียนเรียบเรียงและขยายความคิด
5. ลงมือเขียนบทร้อยกรอง

กรณีการ พวงเกษม (2531) กล่าวถึงกิจกรรมการสอนเขียนร้อยกรองไว้ดังนี้

1. ครูนำตัวอย่างร้อยกรองที่จะให้นักเรียนฝึกมาให้ให้นักเรียนอ่าน
2. ครูแนะนำให้นักเรียนรู้จักแผนภูมิลักษณะบังคับของการเขียนร้อยกรอง
3. ให้นักเรียนฝึกคิดในสิ่งที่เขียนเป็นกลุ่ม เมื่อทำได้จึงให้ทำเป็นรายบุคคล
4. ให้นักเรียนเขียนร้อยกรองแล้วให้วาดภาพประกอบ จะช่วยให้เกิดความสนใจ

และเกิดจินตนาการสร้างสรรค์

5. ครูตรวจผลงาน โดยชี้แนะเป็นรายบุคคล

สำหรับฉันทลักษณ์ที่ปรากฏและกำหนดให้นักเรียนเขียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6

ตามหลักสูตรประถมศึกษา 2521 (ฉบับปรับปรุง พ.ศ.2533) มีดังนี้

ร้อยกรองสี่คำ หรือกลอนสี่

กลอนหก

กลอนแปดหรือกลอนสุภาพ

กลอนดอกสร้อย

ภาพยี่สิบ 11

โคลงสี่สุภาพ

ดังนั้นในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ เป็นการให้ผู้เรียนได้รู้จักลักษณะบังคับทางฉันทลักษณ์จากตัวอย่างบทร้อยกรอง ก่อนลงมือเขียนร้อยกรอง โดยให้นักเรียนร่วมกันวางแผนความคิดเป็นกลุ่มก่อน แล้วจึงลงมือเขียนบทร้อยกรองเป็นรายบุคคล อันจะทำให้ผู้เรียนเขียนร้อยกรองได้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์และไพเราะด้วยบังคับสัมผัสของร้อยกรอง

ข กระบวนการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

จากการศึกษาแนวคิดและขั้นตอนในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ โดยพิจารณาร่วมกับฉันทลักษณ์ของบทร้อยกรองที่กำหนดให้ เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ มีขั้นตอนดังต่อไปนี้

ขั้นที่ 1 ขั้นเตรียมการก่อนการเขียนร้อยกรอง ประกอบด้วย

1.1 เตรียมความพร้อม เป็นขั้นการให้แรงจูงใจในการเขียนร้อยกรอง โดยใช้กิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้า ได้แก่การแนะนำให้เด็กรู้จักงานเขียนร้อยกรองที่มีความถูกต้องทางฉันทลักษณ์ เช่น บทร้อยกรองที่ชนะการประกวด ให้เด็กสังเกตเสียงของคำที่สัมผัสคล้องจอง ทำให้เกิดความไพเราะในบทร้อยกรองให้อ่านนิทานง่าย ๆ มีวีดิทัศน์การสอนดังนี้

ครูเลือกใช้กิจกรรมที่เป็นสิ่งเร้า โดยสอดคล้องกันกับฉันทลักษณ์ที่จะสอน

อภิปรายร่วมกันถึงรูปแบบฉันทลักษณ์ ความไพเราะ เสียงสัมผัส รวมทั้งแนวคิดใหม่ในกลวิธีการเขียนร้อยกรองที่ได้รับรู้

1.2 ศึกษาตัวอย่างบทร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ เป็นขั้นการนำเสนอตัวอย่างบทร้อยกรองที่เน้นฉันทลักษณ์ ประกอบด้วย ตัวอย่างบทร้อยกรอง 5 ตัวอย่าง ซึ่งมีรูปแบบทางฉันทลักษณ์เพียงฉันทลักษณ์เดียว โดยเริ่มจากฉันทลักษณ์ที่เป็นพื้นฐานระดับง่ายก่อน

1.3 **เรียบเรียงความคิด** ขั้นนี้ นักเรียนจะได้ระดมสมองความคิดเพื่อพิจารณาลักษณะทางจิตลักษณะของบทร้อยกรอง นักเรียนจะได้แนวคิดอย่างหลากหลายในแง่ความไพเราะจากการสัมผัสคล้องจองในบทร้อยกรอง การโยงสัมผัสที่ถูกต้องตามจิตลักษณะ

ถาม-ตอบ ระหว่างครูและนักเรียน เป็นการขยายแนวคิดทางจิตลักษณะ

นักเรียนร่วมกันระดมสมองทางจิตลักษณะในบทร้อยกรอง

สรุปความคิดทางจิตลักษณะที่ชัดเจน

1.4 **กำหนดจิตลักษณะ** นำเสนอข้อสรุปการเรียบเรียงความคิดทางจิตลักษณะ เพื่อเป็นการกำหนดผังทางจิตลักษณะที่ชัดเจนเพื่อเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนทั้งห้อง

ขั้นที่ 2 **ขั้นกิจกรรมการเขียนร้อยกรอง** มีขั้นตอนในการสอน ดังนี้

นักเรียนลงมือเขียนร้อยกรอง

ครูเข้าไปมีส่วนช่วยในการอธิบาย และขยายความคิดให้ชัดเจน

ทบทวนแก้ไขในกลุ่มย่อย

ขั้นที่ 3 **ขั้นกิจกรรมการตรวจสอบหลังการเขียนบทร้อยกรอง** (ใช้เวลา 20 นาที) ประกอบด้วย

3.1 **กิจกรรมแลกเปลี่ยนบทร้อยกรอง** หลังจากเขียนร้อยกรองแล้ว ปฏิบัติกิจกรรมดังนี้

นักเรียนอ่านให้เพื่อนฟัง

ครูสอนให้นักเรียนรู้จักลักษณะของเนื้อหาในบทร้อยกรอง

นักเรียนตรวจสอบความถูกต้อง แก้ไข ปรับปรุงผลงานทั้งในด้านจิตลักษณะและเนื้อหาในบทร้อยกรอง

3.2 **เขียนบทร้อยกรองเพิ่มเติม** เป็นขั้นประเมินความสามารถในการเขียนบทร้อยกรอง

ครูให้นักเรียนขยายบทร้อยกรอง โดยให้ถูกต้องตามจิตลักษณะ และเนื้อหาของบทร้อยกรอง

ค ประโยชน์ของการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์

การสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์ เป็นการให้นักเรียนได้รู้จักฉันทลักษณ์ของร้อยกรองก่อน แล้วจึงเขียนให้ถูกต้องตามฉันทลักษณ์ที่กำหนด ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียน กล่าวคือ จะทำให้ผู้เรียนเขียนร้อยกรองได้ไพเราะตามสัมผัสบังคับ สอดคล้องกับลีลา พิณฆาต และประทีป วาทิกทินกร (2522) ได้เสนอไว้ว่า

1. คำที่เลือกใช้ในบทร้อยกรอง เป็นคำที่มีความหมายลึกซึ้ง ทำให้สะท้อนอารมณ์หรือสูงส่งมีสง่าด้วยรูปและเสียงเป็นพิเศษ

2. เสียงเสนาะทำให้ร้อยกรองงดงามในความรู้สึกของผู้อ่าน อันเกิดจากสัมผัสลีลาจังหวะ การเลียนเสียงธรรมชาติ และการเล่นคำ

3. ความหมายอันลึกซึ้งกินใจ อันเกิดจากการใช้กวีโวหาร

การใช้ภาษาวิเศษตามสัมผัสบังคับทางฉันทลักษณ์นั้น ฐะปะนีย์ นาครทรรพ (2532) กล่าวว่า ภาษาวิเศษมีเสียงและจังหวะคู่กัน ทำให้เกิดความไพเราะชวนให้เพลิดเพลิน

ดังนั้นในการสอนเขียนร้อยกรองโดยเน้นฉันทลักษณ์นั้น จะก่อให้เกิดประโยชน์ กล่าวคือ ผู้เรียนจะได้ผลงานเขียนร้อยกรองที่ไพเราะตามสัมผัสบังคับและถูกต้องตามฉันทลักษณ์ เป็นผลงานที่มีค่ามีความงดงามในความรู้สึกของผู้อ่าน มีความหมายลึกซึ้งกินใจในด้วยภาษาของกวี

การปลูกฝังและส่งเสริมความซาบซึ้งในบทร้อยกรอง

การเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองนี้เป็นการเขียนที่ค่อนข้างสลับซับซ้อน เพราะนักเรียนจะต้องมีความรู้ความสามารถหลายประการ เช่น จะต้องรู้ลักษณะฉันทลักษณ์ รู้คำและความหมายของคำ การเลือกใช้คำให้เหมาะสมที่ช่วยทำให้เกิดมโนภาพ เสียง ความรู้สึกรวมทั้งเข้าใจจินตนาการของผู้แต่งเองด้วย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องสร้างสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนรู้สึกว่าการเขียนคำประพันธ์ร้อยกรองเป็นสิ่งที่นักเรียนสามารถทำได้ และอาจจะเป็นสิ่งหนึ่งที่นักเรียนรู้สึกประทับใจประสบความสำเร็จในการเขียนเชิงสร้างสรรค์ เกิดความสุขใจ และสนุกสนานในการเรียน (สายใจ อินทรมพรรย์ สัจจิต เพ็ชรชอบ, 2536)

สิ่งที่จะทำให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในบทร้อยกรอง ชิดา โมลิกรัตน์ (2526) ได้กล่าวไว้ว่า ความซาบซึ้งในวรรณคดีเป็นลักษณะนิสัยที่ปรากฏอยู่ในตัวบุคคลทุกคน ครูผู้สอนวรรณคดีควรช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้อ่านได้เรียนวรรณคดีมาก ๆ ขึ้น เพื่อพอกพูนนิสัยความซาบซึ้งในวรรณคดีให้ยิ่งขึ้น เพราะความรู้สึกซาบซึ้งในวรรณคดีสามารถฝึกให้มีขึ้นในตัวนักเรียนได้ ขึ้นอยู่กับสิ่งต่าง ๆ ดังนี้

1. นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อเรื่อง และความหมายของคำศัพท์
2. นักเรียนสามารถฟังและเห็นความสามารถในการใช้ถ้อยคำ การใช้สำนวนโวหารต่าง ๆ ของกวีได้
3. นักเรียนสามารถค้นหาคำสอน ข้อคิดต่าง ๆ จากวรรณคดีได้
4. บรรยากาศในชั้นเรียนเอื้ออำนวยให้นักเรียนเกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อการสอน ซึ่งทำให้นักเรียนได้ฝึกตนเองอย่างเต็มที่

5. ครูมีทัศนคติที่ดีต่อวรรณคดีและการสอน ซึ่งมีผลให้ครูกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรม

6. ห้องสมุดควรมีหนังสือที่เหมาะสมกับวัย และความสนใจของนักเรียนที่จะให้นักเรียนยืมอ่านได้ อันจะเป็นเครื่องมือสำคัญในการปลูกฝังความซาบซึ้งในวรรณคดี

บันลือ พลฤกษ์วัน (2526) กล่าวถึง ความซาบซึ้งในวรรณคดีว่าเกิดขึ้นจากการที่เด็กเกิดความรู้สึกนิยมชมชอบ รู้สึกเป็นหนี้บุญคุณที่ผู้ประพันธ์ได้ใช้ความพยายามอย่างประณีตบรรจง มีความไพเราะ กินใจ ถ้าเราเริ่มฝึกเด็กของเราเรียนวรรณคดีที่ถูกทางก็นับว่าเป็นการปูพื้นฐานที่ดีไว้ จะยังคุณค่าสูงขึ้น โดยในการสอนที่จะให้เด็กเกิดทัศนคติที่ดีได้นั้น มีแนวทางในการฝึกดังนี้

1. ให้เด็กได้อ่านและฟังวรรณคดีที่ดี ไพเราะ
2. ชี้ให้เห็น อธิบาย อภิปรายให้เข้าใจสภาวะ คำพังเพย คติเตือนใจ เพื่อให้เห็นประโยชน์ในด้านประพจน์และปฏิบัติ
3. ตั้งข้อสังเกตชี้ให้เห็นกฎเกณฑ์ในการพิจารณาวรรณคดีที่ไพเราะ คีเด่น
4. ส่งเสริมให้เด็กได้เข้าใจเรื่องราว หากทางส่งเสริมให้ประสบความสำเร็จ

กิจกรรมการปลูกฝังความซาบซึ้งในบทร้อยกรอง ที่ ชิดา โมสิกรัตน์ เสนอไว้ดังนี้

1. ยกบทวรรณคดีขึ้นมา แล้วช่วยกันอภิปรายเกี่ยวกับการใช้ถ้อยคำในด้านต่าง ๆ
2. ร่วมกันอภิปรายวรรณคดีที่มีความไพเราะ นำข้อสรุปที่ได้จากการอภิปรายเป็นแนวทางในการพิจารณาวรรณคดีอื่น ๆ ต่อไป

3. ครูใช้สื่อการสอนอื่น ๆ ประกอบบทประพันธ์ที่ไพเราะ เพื่อให้นักเรียนเกิดภาพพจน์ หรือสามารถสร้างจินตนาการได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งเอื้ออำนวยให้นักเรียนได้ฝึกฝนนิสัยความซาบซึ้งในวรรณคดี ได้แก่

4.1 ใช้การจับทำนองเสนาะประกอบวรรณคดีที่ไพเราะ

4.2 ให้จัดทำสมุดวรรณคดี หรือสมุดภาพวรรณคดี โดยรวบรวมบทร้อยกรองจากวรรณคดีที่ไพเราะไว้

4.3 จัดแสดงละคร หรือแสดงบทบาทจากบทวรรณคดีที่ไพเราะ

4.4 พานักเรียนไปชมการแสดงละคร โขน ซึ่งนำเรื่องราวจากวรรณคดีมาแสดง

4.5 ให้นักเรียนเลือกท่องจำบทประพันธ์ที่ไพเราะ

4.6 ให้นักเรียนอ่านวรรณคดีที่ไพเราะ ค้นคว้าสิ่งที่ประทับใจ แล้วนำมารายงานหน้าชั้นเรียน

4.7 ครูเล่าเบื้องหลังของวรรณคดีเรื่องนั้น ๆ เพื่อสร้างบรรยากาศในการเรียน และทำให้นักเรียนได้รับรสในวรรณคดี หรือบทประพันธ์เรื่องนั้น ๆ

สายใจ อินทรมพรรษ์ และสุจิต เพ็ชรชอบ (2536) ได้เสนอแนะกิจกรรมที่ส่งเสริมการเขียนร้อยกรอง ไว้ดังนี้

1. แบ่งกลุ่มนักเรียน หาคำไวพจน์ เพื่อเป็นการสะสมคำเป็นพื้นฐานในการแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองต่อไป

2. ครูทำบัตรคำ หรือแถบประโยค แสดงการเปรียบเทียบมาให้ นักเรียนดูเป็นตัวอย่าง

3. ให้นักเรียนฝึกจินตนาการและการเชื่อมโยงประโยคความคิดด้วยการนำภาพ
หุ่นจำลอง ของจริงมาให้นักเรียนดู หรือเปิดเทปบันทึกเสียงให้นักเรียนฟัง
 4. นำเกมการละเล่นของเด็กที่มีข้อความคล้องจองกันมาให้นักเรียนสังเกตและ
แสดงความคิดเห็น
 5. ให้นักเรียนจัดอภิปรายแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการเลือกใช้คำในการแต่ง
คำประพันธ์ร้อยกรองให้เหมาะสม
 6. นำคำประพันธ์มาให้นักเรียน อ่านออกเสียง อ่านทำนองเสนาะ หรือขับร้อง
เพื่อให้นักเรียนสังเกตในการสอนลักษณะบังคับของคำประพันธ์ประเภทต่าง ๆ
 7. ครูและนักเรียนช่วยกันกำหนดแนวความคิดที่จะเขียนคำประพันธ์ จากนั้นช่วย
กันแต่งคำประพันธ์บนกระดานดำ
 8. เล่นเกมต่อคำคล้องจองกันจากบัตรคำ
 9. แจกเอกสารที่มีคำประพันธ์แต่งค้างไว้แล้วให้แต่งเติมบทร้อยกรองให้สมบูรณ์
 10. ให้นักเรียนเสนอแนวความคิดที่จะแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองบนกระดานดำ
หลายแนวความคิด ให้นักเรียนเลือกแต่งตามความพอใจ
 11. ให้นักเรียนเลือกภาพที่สนใจ แล้วแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองพรรณนาภาพ
เหล่านั้น
 12. เปิดเพลงให้นักเรียนฟัง จากนั้นให้นักเรียนแต่งคำประพันธ์ง่าย ๆ แสดง
จินตนาการของนักเรียน
 13. ให้นักเรียนทำสมุดรวบรวมคำประพันธ์ที่นักเรียนชอบติดภาพ วาดภาพประกอบ
 14. เชิญนักกลอนร่วมสมัยมาบรรยาย แนะนำแนวทางการแต่งคำประพันธ์
 15. จัดชุมนุมวรรณศิลป์ เสนอกิจกรรมต่าง ๆ เกี่ยวกับคำประพันธ์ร้อยกรองตาม
ที่ชุมนุมร่วมกันกำหนด
 16. จัดทำวารสารการแต่งคำประพันธ์ร้อยกรองขึ้น เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียน
ได้แสดงผลงานด้านการประพันธ์เป็นประจำ
- จากแนวคิดในการปลูกฝังและส่งเสริมความซาบซึ้งในบทร้อยกรองดังกล่าว สรุป
ได้ว่า การปลูกฝังให้เด็กมีทัศนคติที่ดี เกิดความซาบซึ้งในบทร้อยกรองนั้น นับว่าเป็นการปลู

พื้นฐานที่ต่อการเขียนบทหรือกรอง โดยการสร้างสภาพการณ์และสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่จะเอื้ออำนวยให้นักเรียนรู้สึกประสบความสำเร็จในการเขียน เช่น ให้นักเรียนได้อ่านได้ฟังวรรณคดีที่ไพเราะ ให้นักเรียนสะสมคำประพันธ์ ซึ่งให้เห็นประโยชน์จากคำสอน ข้อคิดต่าง ๆ จากคำสอน ข้อคิดต่าง ๆ จากบทหรือกรองที่จะเป็นแนวทางในการประพฤติปฏิบัติได้ เปิดโอกาสให้นักเรียนได้วางแผนทำงานกลุ่มร่วมกัน และได้เสนอแนวความคิดหรือผลงานต่อส่วนรวม ส่งเสริมการแสดงออกทั้งในด้านงานเขียนและงานแสดง จัดกิจกรรมการเล่นต่าง ๆ รวมทั้งกิจกรรมห้องสมุดที่มีส่วนในการส่งเสริมความซาบซึ้งในบทหรือกรอง ทั้งนี้ย่อมขึ้นอยู่กับครูผู้สอนด้วยเป็นสิ่งสำคัญที่จะต้องมียุทธศาสตร์ที่ต่อกรองและการสอนเขียนกรองก่อน อันจะส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการจัดกิจกรรมเพื่อปลูกฝังความซาบซึ้งให้แก่ นักเรียนได้อย่างดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สุจินต์ ชวนชื่น (2527) ได้เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านจิตลักษณะในการเขียนบทหรือกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเรียนด้วยวิธีอนุমানกับวิธีอุปมาน กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนโรงเรียนวัดเมธงกราวาส จังหวัดแพร่ จำนวน 60 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมห้องละ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับการสอนด้วยวิธีอนุमानมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยวิธีอุปมานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถแต่งบทหรือกรองที่ถูกต้องตามจิตลักษณะ และมีความไพเราะตามสมควรได้ ถ้าครูได้เลือกใช้วิธีสอนที่ถูกต้องและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้แก่ นักเรียน

ชูศักดิ์ ศุภรินทร์ (2533) ได้วิเคราะห์หรือกรองเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนจากวารสารในช่วงปี พ.ศ.2528-2530 พบว่า มีแนวคิดในการพัฒนาเด็กและเยาวชนที่สำคัญเรียงตามลำดับดังนี้

1. การให้ความรัก ความอบอุ่นแก่เด็กและเยาวชน
2. การให้ความสำคัญแก่เด็กและเยาวชน
3. การเสนอปัญหาความอดอยาก ยากจน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ปัญหา

4. การจัดการศึกษาสำหรับเด็กและเยาวชน
5. การเสนอปัญหาการว่างงาน เพื่อกระตุ้นให้เกิดการแก้ไข
6. ความต้องการให้มีผู้นำในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างจริงจัง
7. ความต้องการความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายเพื่อช่วยพัฒนาเด็กและ

เยาวชน

ในแง่กลวิธีการนำเสนอแนวความคิดนั้นพบว่า ส่วนมากเป็นการนำเสนอแบบตรงไปตรงมา รองลงมาเป็นการนำเสนอแบบเปรียบเทียบ ส่วนการนำเสนอแนวคิดแบบการสร้างสถานการณ์มีน้อย

ในแง่วรรณศิลป์ พบว่า มีการสรรคำใช้ดีพอสมควรมีความเหมาะสมกับเนื้อหาและให้ความรู้สึก ส่วนมากใช้คำที่มีความหมายตรง ทางด้านเสียงเสนาะ พบว่า มีการใช้ศิลปะเพียงบางช่วงเท่านั้น ส่วนคำร้อยโรสมีสัมผัสไม่ค่อยมีความไพเราะเพราะขึ้นอยู่กับรูปแบบการแต่ง ทางด้านความหมาย มีการใช้ชั้นเชิงในการแต่งที่ไม่เด่น มีลักษณะเรียบ ๆ ธรรมดา

กีฬลี วรรณจิตี (2535) ได้วิจัยเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเรียนโดยการใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์กับแบบฝึกปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนนาหลวง เขตราชบุรีบูรณะ กรุงเทพมหานคร แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกการเขียนแบบสร้างสรรค์มีความคิดสร้างสรรค์ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนบทร้อยกรองสูงกว่านักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกปกติ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

เบญจมาศ กรีแสง (2535) ได้ศึกษาการเรียนการสอนเขียนร้อยกรองภาษาไทยในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดใหญ่ สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ครูส่วนใหญ่ให้นักเรียนทำกิจกรรมการเขียนคำคล้องจอง คำสัมผัส โดยใช้สื่อการสอนประเภทตัวอย่างบทร้อยกรองและแผนผังบทร้อยกรองประเภทต่าง ๆ ครูเป็นผู้ตรวจและวิจารณ์งานของนักเรียน ในการส่งเสริมกิจกรรมการเขียนบทร้อยกรองนั้นครูใช้การจัดกิจกรรมตามวันสำคัญต่าง ๆ (2) นักเรียนฝึกคำสัมผัสก่อนการเขียนร้อยกรองเขียนคำคล้องจองและโองคำที่สัมผัสในบทร้อยกรอง (3) ปัญหาสำคัญในการเรียนการสอนเขียนร้อยกรอง คือ มีเวลาในการฝึกเขียน

ไม่เพียงพอ (4) ความสามารถในการเขียนร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดกรุงเทพมหานคร ถือว่าอยู่ในกลุ่มอ่อนเมื่อเทียบตามเกณฑ์ของกระทรวงศึกษาธิการ มური เคราะห์ดี (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์และเจตคติด้านร้อยกรองในวิชาภาษาไทย ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนด้วยกระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษากับการสอนแบบปกติ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 30 คน ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการสอนแบบมุ่งประสบการณ์ภาษา มีขั้นตอนและกระบวนการสอนที่ทำให้นักเรียนมีความสามารถทางการเขียนสร้างสรรค์ด้านร้อยกรอง สูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รวมทั้งมีเจตคติที่ดีต่อการเขียนร้อยกรองสูงกว่าการสอนแบบปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นาจา ซาลิม (Najwa Salim, 1986) ได้ทำการทดลองใช้วิธีการสอนแบบใหม่ในการสอนบทร้อยกรอง ให้กับนักเรียนที่เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติที่มีต่อบทร้อยกรอง โดยใช้วิธีการสอนแบบหมุนเวียน ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 71 คน แบ่งออกเป็นกลุ่มทดลองที่ 1 และกลุ่มทดลองที่ 2 ทั้งสองกลุ่มจะได้รับการสอนแบบหมุนเวียน ระหว่างวิธีการสอนแบบปกติกับวิธีการสอนใหม่ คือ ให้นักเรียนได้อ่านบทร้อยกรองเปรียบเทียบกันระหว่างบทร้อยกรองที่เป็นภาษาของนักเรียนกับบทร้อยกรองที่เป็นภาษาอังกฤษ จนกระทั่งนักเรียนรับรู้ความแตกต่างของการใช้ภาษาในบทร้อยกรองแต่ละเรื่อง ในแต่ละบทเรียนจะแบ่งเป็น 4 ตอนคือ คำศัพท์ โครงสร้างวลี โครงสร้างประโยค และเนื้อหาโดยตรง

ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยกรองสูงขึ้น และมีทัศนคติที่ดีต่อบทร้อยกรอง

รีเบคกา ลินน์ โทมัส (Rebecca Lynne Thomas, 1986) ได้ศึกษาผลของการใช้บทร้อยกรองส่งเสริมสิ่งแวดล้อมที่มีต่อความชอบและการตอบสนองต่อบทร้อยกรองของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2 ห้องเรียน เพื่อศึกษาความชอบและการตอบสนองต่อบทร้อยกรอง โดยเปรียบเทียบคะแนนระหว่างก่อนและหลังการทดลอง ของกลุ่มทดลองที่เรียนโปรแกรมประสบการณ์ด้าน

ร้อยละ 1 ปีการศึกษา โดยมีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนทั้งในด้านประสิทธิภาพ และการตอบสนองประกอบ และกลุ่มควบคุมไม่ได้เรียนโปรแกรมประสิทธิภาพด้านร้อยละ ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีส่วนร่วมในโปรแกรมประสิทธิภาพ ร้อยละ มีความสนใจในแต่ละส่วนของบทร้อยละ สนใจในคำวิจารณ์ผลงานร้อยละ รวมทั้งมีคะแนนความชอบต่อบทร้อยละ สูงกว่ากลุ่มควบคุม โดยชอบบทร้อยละ ที่มีเนื้อหา แนวคิดและกลอนที่มีรูปแบบคุ้นเคย

ไมเคิล วิลเลียม สมิท (Micheal William Smith, 1987) ได้ศึกษาการอ่านและสอนบทร้อยละ ที่มีเนื้อหาประเภทเหาะเห็ช ประชดประชัน โดย (1) ให้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 514 คน อ่านและถอดความจากบทร้อยละ ประเภทเหาะเห็ช ประชดประชัน พบว่าการที่จะเข้าใจบทร้อยละ ประเภทเหาะเห็ช ประชดประชันนี้ ผู้อ่านต้องเข้าใจโครงสร้างของบทร้อยละ เช่น ถ้อยคำที่ใช้จินตนาการ และลักษณะเฉพาะของบทร้อยละ ประเภทนี้ (2) เก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ ผู้ที่เชี่ยวชาญด้านการอ่านบทร้อยละ 4 คน และผู้ที่ไม่ค่อยมีประสิทธิภาพ 12 คน พบว่า ในกลุ่มแรกมีการสนทนาค่อบทร้อยละ และในกลุ่มที่ 2 เห็นว่าเป็นเรื่องยากในการเข้าใจบทร้อยละ ประเภทเหาะเห็ช ประชดประชัน เนื่องจากความไม่คุ้นเคยกับบทร้อยละ ประเภทดังกล่าว และ (3) เปรียบเทียบวิธีการสอนของครูใน 3 วิธี คือ ก) สอนแบบโดยตรง คือ พยายามให้นักเรียนมีความมุ่งมั่นในกลวิธีการถอดคำประพันธ์ ข) ใช้วิธีเงียบ โดยให้นักเรียนพัฒนาวิธีการของตนเอง ด้วยการฝึกเขียนบทร้อยละ เพิ่มเติมจากภาพ และ ค) แบบไม่มีเงื่อนไข ผลการวิจัยพบว่า ในกลวิธีสอนโดยตรงและวิธีเงียบได้ผลค้กว่าวิธีสอนแบบไม่มีเงื่อนไข

นักเรียนที่เรียนด้วยวิธีการสอนแบบโดยตรงและแบบวิธีเงียบ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนร้อยละ สูงกว่า นักเรียนที่เรียนแบบไม่มีเงื่อนไข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และการสอนแบบโดยตรง ไม่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กับการสอนแบบวิธีเงียบ แต่นักเรียนจะชอบวิธีการสอนแบบโดยตรงมากกว่า

ไมเคิล พอล ฟอร์ด (Micheal Paul Ford, 1988) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับ การรับรู้และทัศนคติของนักเรียนที่มีต่อบทร้อยละ โดยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการคือ (1) เพื่อศึกษาการรับรู้และทัศนคติที่มีต่อบทร้อยละ (2) เพื่อพัฒนาโปรแกรมการสอนเขียน

ร้อยละ (3) เพื่อทดสอบโปรแกรมการสอนเขียนร้อยกรองที่มีผลต่อการรับรู้และทัศนคติ
ของนักเรียนต่อร้อยกรอง

ตัวอย่างประชากรเป็นนักเรียนชั้นอนุบาล 3 ที่ได้รับการสอนบทเรียนแบบ
โปรแกรม เป็นเวลา 4 สัปดาห์ แล้วเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า ร้อยกรองมีพัฒนาการในการรับรู้ทร้อยกรอง มีทัศนคติที่ดีต่อ
ร้อยกรอง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าบทเรียนแบบโปรแกรมห้ผลกระทบต่อการรับรู้และทัศนคติที่มี
ต่อบทร้อยกรอง

แนวคิดในเนื้อหาของบทร้อยกรองมีส่วนในการพัฒนาความคิดของเด็ก การส่งเสริม
ให้เด็กได้เรียนรู้ในบทร้อยกรองนับว่าเป็นการพัฒนาและส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็ก
โดยเฉพาะเด็กในระดับประถมศึกษาสามารถแต่งบทร้อยกรองด้วยตัวเองได้ และมีความ
ไพเราะ หากครูเลือกใช้วิธีสอนที่ถูกต้องและจัดประสบการณ์ที่เหมาะสมให้กับนักเรียนจะเป็น
การพัฒนาด้านความคิดสร้างสรรค์ที่มีอยู่ในตัวเด็กได้ โดยส่งเสริมให้นักเรียนได้นำเสนอ
ความคิดสร้างสรรค์เหล่านั้นออกมาเป็นการเขียนในรูปแบบของการเขียนบทร้อยกรอง คอบสนอง
ต่อบทร้อยกรองเนื่องจากนักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อร้อยกรองและการเขียนร้อยกรอง การเพิ่ม
ประสบการณ์ และให้นักเรียนได้เรียนรู้จากบทร้อยกรองอย่างสม่ำเสมอเป็นการ
ส่งเสริมและพัฒนากทัศนคติที่ดีต่อร้อยกรองได้

